

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

DELAVCI BODO MORALI UGNATI TRUST JEKLA

Bitka za unijo bo morala biti izvojevana v tovarnah. Green zahteva referendum med jeklarskimi delavci.

Washington. — (FP) — "Prostovoljna" umaknitev načrta glede kompanijskih unij v jeklarski industriji pred Johnsonovim odborom še ne pomeni, da je sedaj prosta pot za organiziranje delavcev te industrije v pravo unijo. Prvič umaknitev načrta ni bila "prostovoljna" ampak prisilna, drugič pa je Lamont jasno povedal, da jeklarski trust ne miali upustiti odprte delavnice.

Boj o tej točki pravilnika se je izvršil za kulisami dva dni pred zaslišanjem. Poteza o "prostovoljni umaknitvi" je bila inscenirana radi efekta na javnost. Kar se pa tudi ni obneslo. Lamontu ni nikdo zaploskal in čestitala mu je le delavska tajnica radi "lepšega". Ona je tudi pokvarila južno, ker je 12 ur prej poslala vsem poročevalcem kopijo svojega govora in s tem razkrila "prostovoljni umik".

Zaslihanje o pravilniku se je vršilo le en dan, nakar so se njegovi sestavljenci umaknili zopet za kulise. Kaj bodo skuhal in koliko upoštevali zahteve delavcev, je zdaj še misterij.

Green je elektrarskim baronom in administraciji vrgel rokavico, ko je po Lamontovi izjavi, da se ne mislijo podati in ne bodo spremenili svojega stališča napram unijkemu gibanju, v imenu delavske federacije in jeklarskih delavcev zahteval, da sami odločijo, kam hočejo spadati: h kompanijskim ali delavskim unijam. Glasovanje mora biti tajno in brez groženj. Če delavci v vsaj jeklarski industriji in rudnikih odglasujejo z večino za svojo unijo, tedaj se mora trust držati tega rezultata, če se bodo izrekli za kompanijske unije, se bo tudi federacija pokorila volji večine, je rekel Green.

Lamont ni na to zahtevo ni česar rekel, niti ne Johnson. Green je seveda vedel, da bo jeklarski trust zavzel alično stališče kot Frick Coal kompanija ki je njegova podružnica.

Glede delovnika je Green zahteval 30 ur na teden kot maksimum in minimalno plačo \$18 na teden ali 60 centov na ur. Slično so zahtevali tudi drugi delavski zastopniki.

John Meldon od levčarske unije je udaril po epijonažnem sistemu, ki je razprežen po vsej industriji. Zahteval je, da vlada prisili barone, da ga odpravijo. Isto je storila tudi delavska tajnica. Meldon je zahteval tudi odpravo priganjstva, kompanijskih penzijskih sistemov, ki so le goljufija, prav tako prodajanje delnic delavcem, ter kompanijske dominacije mest in njih trgovin, v katerih so delavci prisiljeni kupovati.

Boj proti odprti delavnici ni bil končan na tem zaslišanju, da si je v prvem spopadu zmagalo delavstvo, ki je poplavilo Johnsonovo administracijo s protesti. Odločilna bitka se bo vsekar vršila v jeklarskih okoliših. Rezultat "prostovoljnega umika" je vsekakor v prid delavcem. Sedaj se laglje postavlja po robu jeklarskemu trustu, ker se jim ni treba več toliko bati intimidacij in groženj. Če bodo šli v boj kot možje, se otreli suženjskega strahu, bodo pod okriljem organizacije lahko svobodnejše dihali in živeli kot ljudje in ne kot tlačani.

Gandhi dobil eno leto zopora

Puna, Indija, 5. avg. — Mahatma Gandhi je bil včeraj obsojen na leto dni zopora zaradi obnovljene kampanje za pasivno resistenco proti vladi.

Sovjetski jetniki amnestirani

Sovjeti izpustili 12,484 jetnikov drugim pa znižali kazni

Moskva, 5. avg. — Sovjetska vlada je včeraj naznanila, da je 12,484 političnih in navadnih jetnikov, ki so gradili kanal med Belim in Baltičkim morjem, popolnoma pomiloščenih; dalje so sovjeti znižali kazni nadaljnjim 59,516 jetnikom. Petsto jetnikov med izpuščenimi je dobilo nazaj vse državljanske pravice. Petnajst jetnikov je bilo odklovanih, ker so se dobro obnašali in pridno delali.

Rusija do danes še ni videla amnestije v tako velikem obsegu. Ta korak sovjetske vlade se razlaga, da je sovjetski sistem tako močan, da se ne boji več notranjih odporov ali kontrarevolucije; odpor v ruskih vaseh se je polegel in kulaki niso več nobena nevarnost, valed česar se je razredni boj protiv njim omilil; končno so boljševiski pokazali, da znajo biti usmiljeni prav tako kakor neusmiljeni napram svojim nasprotnikom.

Stratosferni balon so je dvignil in padel

Velike ceremonije neslavno zaključene

Chicago. — Dvig v stratosfero z vojaškega stadiona tik prostorov svetovne razstave, o katerem je bilo cele tedne toliko krika in priprav, je doživel v soboto zjutraj hiter in nesladen konec. Balon z gondolo, v kateri je bil častnik T. G. W. Settle sam, se je dvignil okrog 5000 čevljev, zavlil dve milj zapadno in padel na železniško omrežje ob Canal st. in 14. ulici kakih st. čevljev od Čikaške reke. Gondola je ob padcu parkrat odskočila ko žoga na tirnicah, toda Settle se je le malo odrgnil na čelu.

Nesrečo je povzročila alaba zaklopnica, s katero je pilot reguliral plin v balonu. Settle je odprl zaklopnico, da izpusti nekoliko plina in zadržal dvig v višini, ni je pa mogel zapreti in plin je uhaljal toliko časa, da se je balon zvil in padel.

Okrog 50,000 oseb je videlo dvig in po desetih minutah padec. V stadionu je bilo okrog 25,000 gledalcev, ki so plačali vstopnino, zunaj pa še enkrat toliko ljudi. Občinstvo, ki se je zbralo v petek večer ob osmih, je moralo čakati do treh zjutraj predno so bili gotovi z inflacijo balona in vsemi ceremonijami. Ko je pa množica videla, da balon pada, je drla v širokih curkih tja in policiji se je komaj posrečilo, da je naredila kordon okoli sesutega žakija na tirih.

Settle, ki je z Jeanom Piccardom iz Belgije vred aranžiral dvig, se je nameraval dvigniti 11 milj visoko. Po padcu je naznanil, da bo še enkrat poskusil.

KRŠENJE CIVILNIH PRAVIC NI NIČ PONEHALO

Nepostavni čini krajevnih oblasti se množe, je federalna vlada je nekoliko odjenjala

New York. — (FP) — Civil Liberties unija poroča v pravkar izdanem pamfletu, da je bil od lanskega do letošnjega junija dosežen nov rekord v zatiranju civilnih pravic. Letošnje spomlad je bila v petih državah poslana milica proti stavkarjem in rebelnim farmerjem, policija pa stalno in bolj in bolj udriha po demonstracijah brezposelnih.

Kraji kot Los Angeles, Chicago in mnoga druga industrijska središča imajo še vedno rekord v brutalnosti policije. Hooverjeva komisija, ki je lansko leto poročala o svojih dveletnih študijah in obsojila represivnost policije, okrajnih in državnih oblasti, ni s tem nič dosegla. "Postava" se pač ne zmeni za njeno poročila in priporočila.

Civil Liberties unija pravi, da je lansko leto posvečala največ agitacije za izvojevanje javnih prostorov, kjer se lahko vrše shodi brez policijskega dovoljenja, proti pogonom in deportacijam, ki jih je uprizarjal delavski department pod Doakom, proti injunkcijam, poštni cenzuri, registraciji inozemcev, za osvoboditev političnih jetnikov. Tom Mooneyja in Billingsa, za odpravo tretje stopnje in svobodno poučevanje v šolah.

V zadnjem času je ponehala le represija federalne vlade. Delavski department je prenehal z gonjami proti tujcemcem in tudi poštna cenzura je več ali manj ponehala, pravi unija. Na sodnih pa je še dosti slučajev izvirajoč iz prejšnje administracije, med temi devet večjih, ki izvirajo iz stavk. Večinoma teh so v obliki prizivov.

Unija tudi pravi, da je v narčtu apel na zvezno vrhovno sodišče v Mooneyjevih zadevi. Tama bodo skušali dobiti iz ječe po habeas corpus proceduri.

Komunisti kot talci v Nemčiji

Berlin, 5. avg. — Policija v Dortmundu je prišla štiri komuniste in jih drži kot talce, ko je bil nacijski "šturmar" napaden in ranjen po štirih neznanjih, ki so pobegnili. Fašisti so sklenili, da bodo za vsak tak napad držali komuniste odgovorne.

Stavkovni izgredi v Franciji

Pariz, 5. avg. — V Strasbourgu, glavnem mestu bivše nemške province Lorene, stavkajo stavbniki delavci in včeraj so bili tamkaj krvavi izgredi, v katerih je bilo več policistov ranjenih. Cestni čistilci tudi stavkajo in kupi smetja in nesnage se nabirajo okrog hiš. Mesto Strasbourg ima komunističnega župana.

Rudarska stavka končana s posredovanjem Roosevelta

Rudarji so pozvani, da se danes vrnejo na delo po starih pogojih, dokler ne bo sprejet stalni pravilnik, medtem bo pa posebni posredovalni odbor skušal izravnavati sporne točke med rudarsko unijo in baroni mehkega premoja

Roosevelt daje izjeme industrijskim magnatom

Vedno več podjetnikov hoče imeti izjemne pravilnike z nižjo plačo in dolгим delovnikom

Chicago. — Število delodajalcev v Chicagu, ki so do sobote včera podpisali Rooseveltov začasni pravilnik, je naraslo na 10,000, v čikaškem distriktu (Illinois, Iowa in Wisconsin) pa na 78,800.

Washington, D. C. — V zadnjih treh dneh je predsednik Roosevelt dovolil večje število izjemnih pravilnikov, ki niso v skladu z njegovo splošno upoštevalno pogodbo. Ta predsednikova dobrovoljnost in popustljivost je zelo ozvolnila voditelje delavskih unij, še bolj pa na desetisoče delavcev, na katere je Roosevelt pozabil.

Na primer lastniki perilnic so pridobili začasni izjemni pravilnik z minimalno tedensko mzdo \$5.67 za 45 ur dela v tednu za ženske v južnih državah. Johnson je drugi dan umaknil to določbo minimalne mezde in zahteval novo postavko. Organizacija lekarnarjev hoče imeti 86 ur za svoje namesčenje.

Sledeče industrije so dobile izjemne pravilnike:

Lesna trgovina na drobno, pšeničarska podjetja, mlinski pešenične moke, tovarne sladole, (48 ur v tednu), tovarne oljnih peč, tovarne optičnih instrumentov, izdelovalci barv in lakirjev (48 ur), tiskarska podjetja, tovarne za igrače, izdelovalnice ledu (56 ur poletu in 40 ur pozimi), papirnice (48 ur) in tovarne za gasolinske sesalke.

Vsa ta podjetja so dobila dovoljenje, da lahko drže delavce na delu najmanj 40 ur v tednu dasei Rooseveltov splošni pravilnik določa maksimum 35 ur za vse industrijske delavce.

Generalni štrjk na Kubi

Havana, 5. avg. — Delavske unije na Kubi stopajo v generalno stavko in diktator Machado je silno alarmiran. Ves promet na otoku je že paraliziran. Vlada je zagrozila z obsednim stanjem in več sto delavcev je že bilo aretiranih. Včeraj sta bila ubita dva stavkarja.

Povodnj v Denverju

Denver, Colo. — Tri osebe so utonile, pet jih pogrešajo in 5000 oseb je zbežalo na hribe, ko je 3. t. m. počil jez v Castlewoodu in je narasli Cherry Creek zalil nižine v mestu. Škoda cenijo na milijon dolarjev.

Washington, D. C., 6. avg. — Roosevelt je včeraj popoldne razglasil "moratorij za štrajke in izpore." Imenoval je "narodno industrijsko razsodišče", ki ima za časa uvajanja Nire reševati vse spore med delavci in delodajalci. V razsodišču so trije zastopniki delodajalcev in trije organiziranega delavstva, na čelu je pa senator Wagner iz New Yorka.

Delavski zastopniki so: William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA in dr. Leo Wolman, ki predstavlja unijo oblačilnih delavcev, Amalgamated Clothing Workers. — Zastopniki kapitala so pa Walter C. Teagle, predsednik Standard Oil Company v New Jerseyju, Gerard Swope, predsednik General Electric Company in Louis E. Kerstein, poslovodja veletrgovske tvrdve v Bostonu.

Uniontown, Pa., 6. avg. — Odborniki krajevnih unij rudarske organizacije United Mine Workers so imeli sinoči iredno konferenco, na kateri so zaključili s 123 glasovi proti 4, da bodo priporočili stavkajočim rudarjem, naj se ne vrnejo na delo 7. avgusta, temveč naj počakajo, da se H. C. Frick Coal Company definitivno izreče za prisnanje unije. Do danes še ni storila tega.

Hyde Park, N. Y., 5. avg. — Predsednik Roosevelt je danes zjutraj naznanil, da je velika stavka rudarjev v Pennsylvaniji končana in okrog 35,000 rudarjev se vrne na delo v ponedeljek. Predsednik se je pohvalil, da nikdar v zgodovini Amerike še ni bil tako velik štrajk poravnatan tako hitro.

Naznanilo je bilo objavljeno kmalu potem, ko je prišel k Rooseveltu administrator Johnson, ki je prišel iz Washingtona v letalu. Johnson je dva dneva konferiral s predstavniki rudarjev in premogovnih operatorjev in jih silil k spravi. V petek zvečer je bilo konferiranje končano in nato je Johnson osebno predložil pogoje sprave Rooseveltu, ki se mudil tu na počitnicah.

Pogoji so, da se rudarji takoj vrnejo na delo in družbe jih morajo sprejeti brez vsakih diskriminacij. Rudarji smejo takoj nastaviti svoje tehničarje pri jamah, katere sami plačajo. Vse ostale sporne točke bo medtem reševal posebni odbor treh moš, katere je imenoval Roosevelt. Ti odborniki so Gerald Swope, Louis Kirstein in George L. Berry; zadnji je predsednik tiskarske unije. Mezda in delovne ure ostanejo stare. Vse to velja toliko časa, dokler ne bo sprejet stalni pravilnik premogovne industrije, katerega bodo izenačili, da bo veljal za vse rudarje in magnate mehkega premoja po vsej deželi. John Lewis je sprejel te pogoje za rudarsko unijo.

Johnson je kasneje naznanil, da je s tem "settlementom" odvrnjena splošna rudarska stavka, ki bi bila morda v prihodnjih desetih dneh objela okrog 200,000 rudarjev.

Johnson je pa tudi namignil, da se pripravljajo stalno industrijsko razsodišče za vso Ameriko, ki bo v bodoče reševalo vse spore med delodajalci in delavci — kajti vlada ne bo trpela, da bi stavke ali izpore ovrtili njen program Nire. Vse sporne stranke se bodo morale podvreči temu razsodišču.

(Dalje na 2. strani.)

Razstrelba lokomotive v Omahi. Strojvodja in kurjač sta bila ubita. Železniške družbe danes silno "šparajo" in nočejo popravljati pokvarjenih lokomotiv do skrajne sile, samo da prihranijo za dividende. Slika kaže rezultat.

Potres v Zagrebu

Zagreb, 5. avg. — Kratek, točkan potresni sunek je včeraj stresel Zagreb. Več dimnikov se je podrl in nekaj poslojnih dobilo nevarne razpoke.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT GLASILO IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne druze (1908) ...

Subscription rates: for the United States ...

Advertising rates on agreement - Manuscripts will not be returned.

Member of the Federated Press.

Domač drobiž

Nesreča v rovu

Avella, Pa. - Dne 29. julija se je pri delu v premogovniku težko ponesrečil Louis Mlekuš.

Avtna nesreča

Milwaukee. - Matt Simenc ml. se je zadnje dni prevrnil s svojim avtom v globok jarek in se težko pobli na glavi; poškodoval si je tudi levo roko.

Požarna nesreča

Worcester, N. Y. - Dne 31. julija je začelo goreti v podstrešju hiše slovenskega farmarja Rudolfa Dedeka in kmalu je ostal le kup pepela.

Našli mrtvega pod mostom. Osage, W. Va. - Te dni so našli Jožeta Ravnikarja, starega 61 let in doma iz Morav, mrtvega pod mostom železnice.

Ponesrečen deček

Cleveland. - Devetletni deček iz družine Gašper Jelovšek si je zlomil levo roko.

Preiskava v sovjetski premogovni industriji

Moskva, 5. avg. - Sovjetska vlada je odredila strogo preiskavo razmer v premogovnikih v Donaki dolini.

Sovjeti znižali ceno mandžurski železnici

Tokio, 5. avg. - Pogajanja med zastopniki sovjetske Rusije in japonske vazelke Mandžukuo glede vzhodne kitajske železnice, ki so bila v zastoju šest tednov, so danes oživila, ko so sovjeti znižali ceno na 200 milijonov zlatih rubljev za omenjeno železnico.

Vojaki v Nemčiji se smejo ženiti

Berlin, 5. avg. - Hitlerjeva vlada je odredila, da možje v nemški armadi in mornarici, ki se hočejo ženiti, morajo predložiti svojim predstojnikom dokumentarne dokaze, da so njihove neveste potomke "čistih nemških Arijev" in obenem morajo biti naklonjene fašizmu.

Polet na luno bi stal sto milijonov

Annapolis, Md. - W. A. Conrad, profesor matematike na tujakovski mornariški akademiji, je včeraj te dni, da bi polet na luno v raketi tja in nazaj stal toliko kot dve bojni ladji, to je sto milijonov dolarjev.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Kanaški drobiž

Breezy Hill, Kans. - Da smo Slovenci v Kansasu še vedno veselji in zabavni, je pokazala svatba, ki smo jo nedavno obhajali. Poročila sta se namreč Joseph W. Prenk ml. in Mayme (Mary) Kunshek in sicer civilno.

Svatba se je vrnila na nevestinemu domu, v naselbini McCormick, v hiši, v kateri je bila nevesta rojena in vzgojena. Na svatbi smo se dobro zabavali stari in mladi ter brusili pete do ranega jutra.

Na tem mestu izrekam najlepšo hvalo ženinu in nevesti ter staršem za trud in izvrstno postrežbo, ki so jo nudili gostom. Mlademu paru želimo vse najlepše v novem stanu in da bi srečno doživela srebrno poroko kot njuni starši.

Naslednji dan, 30. junija, smo se udeležili piknika v prosti naravi, kjer smo si pod košatimi drevesi preganjali spanec s pivom, ki ga je tako nepričakovano prinesel v suhi Kansas "new deal".

Naj omenim, da kanaški ljudje, ki so se preselili drugam, nas večkrat obiščejo. Prihajajo tudi drugi in nedavno sta bila tukaj Frank Sikole, njegova soproga Mary, sin in hčerka. Prilili so sem iz Colorada, a ostali so tukaj samo teden dni, kar je vse premalo, ako hoče človek obiskati vse prijatelje in znance.

Ko je bil moj prejšnji dopis objavljen v Prosveti, sem prejel več pisem in dopisnic od več rojakov, prijateljev in znancev, ki so že mislili, da sem se preselila ali pa skočila v zakonski jarem, ker ni bilo toliko časa glasom od mene. Na tem mestu naj povem, da sem še vedno tam, kjer sem bila in tudi omožila se še nisem. Sem še vdovica kot pred štirimi leti, ko mi je mož umrl nagle smrti.

Včasih so hudomušni in naivni ljudje domnevali, da moj mož piše oziroma diktira dopise, ko sem se bolj pogostoma oglašala v slovenskih listih, ne vem pa, koga sumijo sedaj, kajti 15. avgusta bo preteklo štiri leta, odkar pokojnega krije hladna zemlja. Kak dopis z mojim imenom še vedno zagleda beli dan v javnosti, zlasti v Prosveti, kar je dokaz, da je bilo sumničen brez vsake podlage.

Predno zaključim, ne smem pozabiti nekaj važnega v prid mojih sorodnikom in sebi. V listih sem namreč pazno zasledovala afero umorjenega Georgeja Karla v Chicagu ter potek obravnave proti njegovi ženi Veri, njenemu bratu Ivanu Grilecu in drugim pajdašem, ki so ubili Karla. Da sem se za to zanimala, je bil vzrok to, da je bilo Vere Karlove dekleško ime Grille (Grilec) in ker me je nekaj rojakov vprašalo, če sem jaz v sorodu s temi ljudmi, ker je bilo tudi moje samsko ime Grille kakor tudi mojih treh sester in brata, ki vsi bivamo v Kansasu. Kolikor je meni znano, ni nobenega sorodstva med čikaškimi Grilleci in nami. Naš oče ni namreč imel nobenega brata in samo enega sina, ki živi tu med nami v Kansasu. Kar se tiče naše rodline in življenja, imamo vsi mirno vest in se nam ni treba sramovati pred nikomur. Naš rod ni tako po-

hlepen po denarju, da bi komu vzel življenje za borih \$15,000. To naj bo pojasnilo vsem z naše strani, da ne bo napačnega domnevanja.

Frances Sinkovec, 65.

Pripomba uredništva. - Če se ne motimo, je bil pokojni Ivan Grilec, oče Ivana in Vere, ki sta v zaporu zaradi umora Georgeja Karla, doma iz Vač pri Litiji. Oba obsojenca sta rojena v Ameriki.

Domova prireditelj

West Park-Cleveland, O. - Iz raznih krajev prihajajo dopisi, v katerih pisci opisujejo razmere, toda od tukaj se malo kdo oglasi, da se človeku zdi kot da ne bi bili več na svetu. Naša naselbina ni majhna in imamo več društev in klubov in tudi, dom, ki sicer ni palača, vendar pa nam zadostuje, ker nismo razvajeni. Depresija je hudo udarila tukajšnje društvo št. 672 SNPJ, kajti mnogo članov je brez dela in so moralni na pasivno listo. Če bo šlo tako naprej, bomo kmalu vsi "broke", a upamo, da nam bo "new deal" prinesel boljšo bodočnost.

Tudi pri Nar. domu nam ne gre vse gladko, kajti denarja primanjkuje na vseh koncih in krajih. Direktorij se trudi na razne načine, da se prerinemo skozi krizo brez hudih posledic za dom. Pravkar je sklenil prirediti piknik, bazar in otvoritev gostilne v Nar. domu, kar se bo vršilo vse obenem in sicer v domovih prostorih na McGowan in W. 130. st. Prireditelj se vrši v nedeljo, 13. avgusta, pričetek opoldne. Na programu so razne stvari: balincanje, metanje podkov, tombola, srečolov, metanje obrocev na raco in puščice v balone, dirke in tako naprej.

Da dokažemo rojakom, da se še vedno gibljemo, je najbolje, da nas posetite dne 13. avgusta in prepričani smo, da se bo vsakdo, ki nas obišče, zadovoljen vračal domov. - F. Košak.

S potovanja po južnih državah

Zeigler, Ill. - Dne 17. julija sem se z mojo družino podal na pot na jug. Naša pot je šla skozi države Kentucky, Tennessee in Alabama v Florido. Ustavili smo se v malem mestecu Silver Hill, kjer se je nastanilo več bivših rudarjev iz Illinoisa. Najprej smo se oglašili na farmi Filipa Križa, ki nas je prav lepo sprejel in postregel. Pri njem smo prenočili štiri noči in se mu prav lepo zahvalim za njegov trud, kakor tudi Franku Križu in njegovi družini. Za to družino je precej mučno, ker je oče bolan že pet let. On ni član jednote, pač pa Hrvatske bratske zajednice.

Potem smo obiskali rojaka Petelinčka, ki ima tudi lepo farmo. Tudi tukaj so nam izvrst-

no postregli. Od tukaj smo nadaljevali našo pot proti Floridi. V Samsulo smo prišli dne 22. julija in se ustavili pri mojem starem prijatelju M. Mačku, ki nas je dobro pogostil z jestvinami in pijačo. Prenočili smo pri rojaku Platenšku, naslednji dan pa smo si ogledali njegovo farmo, ki se nahaja na lepem prostoru in je dobro urejena. Pozneje smo obiskali še druge slovenske farmarje, katerih je več v bližini in povsod so nas prijazno sprejeli in dobro postregli. Po obisku smo se spet vrnili k Platenšku, kjer je bila za nas že pripravljena večerja. Tukaj smo prebili še eno noč, naslednji dan pa smo se pripravili za pot proti domu. Vsem, ki so bili tako uljudni napram nam in nam nudili postrežbo, lepa hvala.

Kolikor sem jaz opazil, gre našim farmarjem v Floridi še precej dobro, kajti vsi, katere sem obiskal, so bili zadovoljni. Počutijo se bolj nego mi industrijski delavci. Delavci, ki nimajo nič, se seveda ne morejo nasmeliti na farmah, kajti za to je treba par tisočakov. Omenim naj še, da sem prevozil z avtom 2,898 milj na svoji poti tja in nazaj. To je vse moje poročilo o Floridi. Matt Cankar.

Seja delničarjev Slov. doma

Virđen, Ill. - Dne 30. julija se je vršila letna seja delničarjev Slov. doma v Springfieldu. Na seji se je veliko govorilo o načrtih, kako bi podprli to za Slovence in delničarje koristno ustanovo. Tajnik in blagajnik sta podala vsak svoje poročilo in račune ter omenila razne potežkoče. Debata, kako bi se izvlekli iz teh potežkoč, je bila precej obširna.

Sprejet je bil predlog, da se izvoli odbor šestih članov, ki naj bi šli na delo ter pozvali druga društva na sodelovanje pri pripravah za veselico v korist domu. Ako bomo delavci nastopali skupno, bomo veliko dosegli in potrebno je, da gremo z združenimi močmi na delo.

J. K. je na seji sprožil idejo glede organiziranja gospodinj-skega kluba. Ženske nam namreč lahko mnogo pomagajo, ako se organizirajo v gospodinj-skem klubu. Ideja se je uresničila in klub je bil organiziran z devetimi članicami. Začasni odbor tvorijo Antonia Church, predsednica; Julija Krmelj, tajnica; Mary Ocep, zapisničarica. Drugo poročilo od časne-ga odbora bo objavljeno pozneje.

Frank Hersich, zapisničar.

Zahvala

New York. - Predno se vkracam na veliki parnik Ile d'France se moram zahvaliti mr. Sakserju, ki mi je točno preskrbel vse, kar se potrebuje za pot v staro domovino, v Berečo vas v Beli Krajini.

Pri tem pa ne smem pozabiti svojih dobrih prijateljev in znancev, od katerih sem se tež-

Čikaška razstava: "Miss Kansas" (Druscilla Morgun, McPherson, Kans.)

ko ločila. Najprej se moram zahvaliti J. Maveu in njegovi družini, ki so mi veliko dobrega storili v zadnjih štirih letih, ko sem bila pri njih. Posloviti se moram ob tej priliki tudi od družin iz Butta, Mont., ki so me obiskale na večer odhoda. To so bile mr. in mrs. Marko Gornik, mr. in mrs. J. Gornik, mr. in mrs. Valetačovič, mr. in mrs. J. Verbanac, mr. in mrs. T. Molek, mr. Pugl, J. Rebič, mrs. Mary Stefančič, mr. in mrs. J. Žugel in mr. in mrs. Mike Rebič ml.

Prav veselo je bilo na večer slovesa. Mnoge zabave nam je dal J. Gornik s svojo harmoniko in žejo nam je tešila kapljica, ki nam je bila vrnjena po toliko letih.

Pri slovesu nismo imeli mnogo besed, tem bolj pa so govorile oči o našem prijateljstvu. Na postaji, kamor sta me pripeljala J. Mautz in njegova hčerka v avtu, sem srečala svojo prijateljico mrs. M. Plut in spet so bile solzne oči. Svojemu bratu, ki živi v Pueblu, in njegovi družini, ključem srečno.

Rozi Sturm.

Pozdrav iz New Yorka

New York. - Predno se vkravam z ženo na parnik, ki nas odpelje proti zelenemu Stajerju, pozdravljam vse znance v državah New York in Iowa, posebno pa družino Mihaela Omerza v Fly Creeku, N. Y., ker nam je dala pomoč za časa najine odsotnosti. Dalje se zahvaljujem družini Sterle, Eaton, N. Y., ki nas je spremlila do postaje. Na svidenje!

Frank in Mary Omerza.

Pismo iz Clevelanda

Nira slavi svoje orgije, drugo je pa vse po starem. Ime ne pomeni nič. Barbič se je dobro izljal.

Včera popoldne (1. avg.) je imela NIRA svoj dan v Clevelandu. Na Public Squaru se je zbralo okrog 50,000 ljudi, vršila se je parada, godba je igrala in iz ust raznih slavnostnih govornikov, med katerimi je bil tudi župan Miller, se je vspala ploha vse močje in nemogoče obetajočih besed. Nira - prijetno zveneče ime, kaj ne? - je bila povzdignjena v deveta nebesa, kamor so ji sledili pogledi lahkovorne množice in slavospevov je bilo na tone. In kar je bilo pri stvari najbolj tragikomično je to, da je bila ta množica, izvemskih politike, prepričana, da je prišla k pogrebu dolgoletne krize, ta kriza - ekonomska in socialna - je pa še tu, še ne misli odkuriti od nas in nas ne bo nehala daviti, dokler jo bodo odganjali od nas z ginljivimi apeli na "poštenje" in "dobrosrčnost" kapitalistov.

Clevelandsko časopisje se izraza o Niri grozno laškavo, piše o krizi ko o mori, ki je bila, a je ni več, blufa čitatelje s tiradami o "vračajoči se prosperiteti" ter piše o tisočih in tisočih delavcev, ki so dobili delo zadnje tedne ali pa ga dobe v kratkem, jutri ali pojutrišnjem. Medtem pa se število brezposelnih delavcev pred vrati raznih tovarn prav nič ne zmanjšuje, meni se celo dozevda, da jih je vedno več. Isto časopisje je videlo nekaj silno bodrilnega v dejstvu, da sta Guardian in Union banki izplačali svojim vlagateljem 20% oz.

35% njihovih vlog - dosti najbrž ne bodo dobili prav tako, če sploh kdaj - kajti tem opisom je to pomenilo "poravnane" nakupne sile clevelandskega bivalštva. Na tistih 80% 65% nakupne moči vlagateljev dveh bank, ki je ostala nezajezena, ne mislijo. Kdo bi voril o takih malenkostih?

Na vratih tovarne Lidsay re Weaving kompanije sem pazil "sodobno" zanimivost: levem krilu je prilepljen list Nire z besedilom "We do part", na desnem pa je velik skan, napis: "No help wanted." Tako je: "Mi smo storili za - nabavili smo si znak Nire ampak to je tudi vse, kar smo storili.

Najboljša karakterizacija seveltovega reformatorskega žima: ali ste že kdaj videli moke plesati okrog sklade vrele šee? Kaša je vroča in mačkajo, da si ne bi opekla čka. Jaz se čudim tistim delavci časnikarjem, ki nekaj govore o nekakšni bajni gorjaci, Roosevelt jo je zavijtel na vami ameriških kapitalistov lopnili po njih. Ali so pod vplivu najnovjšega opiata ameriške mase - Nire? Saj ko vidimo brez očal, da se ne da nobena taka gorjaca - jim dozdaj niti lesovke ni kazati ta "odrešenik". Prosi kakor nevrogen, boječ uč svoje neubogljive učence: božjo voljo, bodite vendar ni, če ne... Otroci pa so stovi, da tisti, "če ne" ne po ni dosti ter dalje nalagajajo.

Neki Proletarčev dopisnik li, da bi spremenili ime temu stu, češ, "beseda 'proletare' meni sužnja najnižje vrste tudi naši 'bossi' ne marajo bi njihovi delavci čitali list a k'im imenom. Kakor da dana delavec ni res sužen najnižji ste in kakor da kapitalistični lodažalci ne puste delavcem tati Proletarca samo in edin zaradi imena, ne zaradi ve ne! Nekateri naši sodruzi a čividno še zmerom trajajo o to preprosto! Proletarstvo Delavski list - kapitalist v vpravlja po imenu, ki je lahko ljufiyo, kot na pr. uradni N Hitlerjeve fašistične bande, več po vsebini lista. In ko da neki list piše v interesu lavake osvoboditve, ga bo vedaj svojim delavcem, tad se blešči na glavi lista na me Sladki Dom, Govedoreje Pasja Dlake! Saj pravim - ga lomi na vse pretege!

Star maček se navadno izlize, Barbič pa se menda še hitreje izlizati. Frank ubiti res trdne sorte, kajti na stvar ga ne more še streli enkrat je sicer še bolj slab, ti izgubil je precej krvi in jesti ne sme mnogo, drugad je popolnoma normalen in njegovji glavi je vse v najju redu. To povem zato, ker nekateri rojaki "bali", da postal - prifrknjen. Brest bi, ne bo nič takega!

Tone podgorci (Ivan Jontex, S)

Stavka tekstilnih delavcev v Patersonu

Znamenja kažejo, da se bo ka, razširila na vsa okoliš. Paterson, N. J. (FP) - tritisoč delavcev je zastavil proti Textile Dyeing & Finishing Co. of America, ko je kompanija naznanila, da bo skrajšala lovni teden na 40 ur, ne pa šala plač. Stavkarji zahtevajo minimalno mezdo 45 centov na uro za moški in 35 centov za ženske, kar soglasju z Rooseveltovim paktom za to industrijo. Določeno je podjetje plačevalo minimalno mezdo 40 centov na uro moških in 30 centov ženskam. Nekateri druge tekstilne tovarne v tej okolici so tudi mignile, da bodo uveljavile isti delovni teden, ne pa vsi. V tem slabaju je grozilo, da se bo stavka razširila na tovarne. Stavka v Patersonu je bila že več spopadov. Listi policije, v katerih je bilo stavkarjev razjenih in zapornih.

Prizor iz stavke nogavičarjev v Philadelphia. Polcija čuva stavkolonco.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije)

PEKARNA NA GOŠKEM POGORELA

Peкарna v Dvorski pekarini Begunjah zgorela do temeljnih škoda, križarovalnino

Ljubljana, sredi julija. — Dvorski vasi pri Begunjah pekarina stoji novo poslovalno mesto, na njej je bila pred dvema leti postavljena. Ta tovarniška pekarina je zaslužen skoraj v celoti. Ta tovarniška pekarina je zaslužen skoraj v celoti. Ta tovarniška pekarina je zaslužen skoraj v celoti.

100-milijonska afeta na jugu

Spet imajo beograjski listi dosti poročati o novi sleparski aferi, ki se južno od Zagreba kar vrstijo druga za drugo. Topot gre spet za velike vsote, za okroglih 100 milijonov dinarjev. Afero so odkrili v Novem Sadu, kjer je več bogatašem (pač vojvodinskim veleposestnikom) uspelo na sleparski način doseči odpisanje davkov. V afero so seveda zapleteni tudi višji državni uradniki, ki so davke tem bogatašem odpisovali. Spet je bila država oškodovana za težke milijone.

Ko se take sleparske, milijonske goljufije na račun državnih blagajne stalno ponavljajo, moramo znova zapisati, da se večina teh afer dogaja v Beogradu in Srbiji sploh in da je upravičena domneva, da je tamkaj sleparij še precej, a neodkritih. Če odkrijejo v pol leta deset takih velikih afer, jih ostane najmanj deset skritih. V Ljubljani do takih sleparij ne pride; Slovenci so kvečjemu dobri davkoplačevalci, ki jih še v teh težkih časih hvalijo, češ, da je v Sloveniji najmanjši odstotek neplačanih davkov. Na jugu je odstotek neplačanih davkov mnogo večji, obenem pa kradejo iz državnih blagajn ko srake. Seveda pa z davki najbolj pritiskajo kmeti in delavce ter obrtnike, dočim so v tatvino zapleteni poveličani sami višji uradniki in milijonarji.

Ljubljanski aerodrom

Ljubljana je prvo večje mesto od italijanske meje proti notranosti ter z vojaštvom najbogatejše v tem območjem pasu. Zato je vojaška oblast že dolgo pogrešala v Ljubljani letališče, kjer bi vojaška in civilna letala lahko pristajala in se dvigala. Dobro urejeno letališče v Ljubljani je vojaštvu potrebno prav tako kakor dobra cesta za Savo. Pomladi je bil zaradi tega brez obotavljanja in kar hitro podpisane kredit 900.000 Din za zgraditev modernogo urejenega letališča v ljubljanski okolici, prav tako pa je bil pred nekaj dnevi podpisan nov obrok denarja za cesto, ki naj zveže Ljeto z Raščami, s čimer bi dobila Ljubljana dobro prometno cesto proti jugu za Savo. Iz Ljubljane v Zagreb je treba voziti zdaj čez Novo mesto in Gorjance ali pa čez Celje in Zidani most, kar pa vojaško ne ustreza. Najkrajša vozeja je pač za Savo in najceneje je za državo je zvezati cesto v Ljeto z Raščami. Del te ceste so že dogradili, letos pa bodo z deli nadaljevali in bodo menda pri tem zaposlili brezposelne rudarje.

Za ljubljansko letališče je bil podpisan kredit spomladi in sicer z ukazom, da je treba letališče takoj zgraditi. Do junija so hoteli že imeti oba hangarja dograjen, prav tako k njima spadata dva stranska poslopja ter zravnanje polje za dviganje in pristajanje. Kakor je videti, se jim z letališčem mudi. Junij je sicer že minil, gradnja še ni končana, pač pa sta oba hangarja že dozidana. Za kraj so izbrali okoli Device Marije v Polju. Imeli pa so sprva težave s kmeti, od katerih so hoteli kupiti zemljišče. Ponudili so jim preniške cene, kmetje so se uprli taki kupčiji in nazadnje so morali menda kmete razlastiti ter so jim plačali toliko, kolikor je odredila uradna komisija. Zaradi teh preprirov s kmeti se je zidanje zavleklo. Zdjaj sta hangarja gotova, v njih je prostora v vsakem za 6 vojaških ali do 16 sportnih letal. Kredit je bil sicer formalno nakazan ljubljanskemu Aeroklubu, zidanje pa vodi letalsko poveljstvo. Otvoritev letališča bo menda prve dni avgusta. Z dograditvijo bo tudi uveden letalski promet in sicer Ljubljana-Zagreb-Skopje, potem Ljubljana-Sušak (s čimer bo imela letiška gospoda z Blede nagel dohod k morju) in tudi inozemske linije bodo podaljšane do Ljubljane. Za vojaško letalstvo je to gotovo pridobitev. Tudi be tu pilotska šola, v kateri se bodo veščali rezervni letalci na vojaških letalih.

Strela ga je ubila

V okolici Jesenic na Dolenjskem je pred tednom razsajala huda nevihta. Strela je zažgala gospodarsko poslopje ter nekoga ubila. V hlev posestnika Josipa Semenica je treslo in se je poslopje vnelo. Živino so rešili, drugo je zgorelo. V Veliki Jazbinji pri Bregani pa je strela zahtevala človeški žrtev. Posestnik Ignac Kaplan je z drugimi delavci okopaval na njivi krompir. Ko je prišla nevihta, so zbežali nekateri pod streho, Kaplan pa je še nekaj pospravil na njivi. Ko pa se je vliv močan dež, je zadel Kaplan dve motiki na rame ter hitel pod streho. Spotoma pa je udarila vanj strela ter je obležal na mestu mrtev.

Dva požara. — V Braclovcih v ptujski okolici je nastal pred tednom požar v viničarji posestnika Lojza Rauša iz Slomov. Viničarja je imela v najemu Terezija Kmetčeva. Hiša je bila lesena ter je bilo pod eno streho stanovanje, klet in hlev. Ker v bližini ni zadostne vode niti ni v bližini ljudi, je vse poslopje pogorelo. Viničarka je rešila samo premočnine. Ogenj je opazila še dosti zgodaj, ker je nekdo potkal na okno. Ko je stopila viničarka ven, je videla, da glavni gorilni ogenj je ogrenj zajel tudi gospodarsko poslopje. Obe poslopji je ogrenj uničil do tal. Mogoče je nastal ogrenj zaradi kake hčerkinne ne previdnosti. V ptujski okolici sploh dostikrat gorijo domačije, kjer je precej hiš lesenih, in vsaka neprevidnost ima lahko za posledico požar.

Nov proces proti liškim vstašcem. — Pred državnim sodiščem v Beogradu se je začel že tretji proces proti skupinam vstašev z Like. Topot sedi na obtožni klopi 8 obtožencev, ki so kakor prejšnji obtoženi, da so tihotapili čez mejo iz Zadra orožje in municijo ter razdeljevali med ljudi. Pripravljali so tudi atentate na okrajne glavarje ter sodelovali pri napadu na žandarmerijo v Brušanih. Proces se je pričel 14. julija in bo trajal kakih deset dni. Prvi dan sta bila zaslišana prva dva obtožena, Josip Japuncić in Borislav Bedenković.

Utonil v Dravi. — V Mariboru se je kopal v Dravi 22-letni krojaški pomočnik Franc Kocbek iz Loške ulice. Ker ni znal plavati, je samo bledel po strugi ter se držal čolna. Nenadoma pa mu je zmanjkalo tal in je izgubil v valovih, ki so ga nesli proti železniškemu mostu. Njegovoga trupla še niso našli.

Gledališki igralci in kriza. — Banovinsko gledališče v Banji Luki je razpisalo 30 službenih mest. Iščemo 30 igralcev. V nekaj dneh se je priglasilo 300 brezposelnih gledaliških igralcev, ki bi radi dobili tistih 30 mest, vsekakor slabo plačanih, ker je to provinčialno mesto in provinčialno gledališče.

Stropjeni v Muri

Se je začela kopalna sezona. Zahtevajo naše reke in jezove. Samo Mura je v nekaj dneh tri žrtve. 16. julija je bila Mura izredno prvič letos deležna številna kopalcev, ker se prva poletna vroča nevihta vazo Lutverci in stala se med drugim 18-letni Alojz Maček in Anton Strakl, viničarje iz Hercegovščaka. Ko Maček v vodo, je začel utoniti, kar ni znal dobiti prijatelja Strakl je v vodo, toda onemogel se ga je tako trdno držal, da ni znal potegniti tako sta oba utonila in ju odnesli. Poprej, okrog poldneva, opazili, kako nosi svojih valovih trupla nekakega, najbrže kopalca, ki je utonil. Dni poprej pa je nekdo iz Mure trupelece našel, ki ga je neznanec v Muro takoj po potopu na do smrtno ječo. Muro Juraj Rukavina, ki je kakim 10 dnevni obdolženec državnega sodišča v Zagrebu, ki je bil na smrt na vešalih, je bil za pomilostitev, vendar ni ugodil ter je te dni kazen spreminjal v doživetje. Kakor smo poročali, je bil Ruka-

Nevarne zabave zarjavele devico

Zanimiva zgodba o histerični ženski in njenih anonimnih pisnih

Gospo Septierovo, leno uglednega odvetnika v francoskem pristanišču Toulonu, je zadel v preteklem letu cela vrsta anonimnih pisem, ki so ji uničila družinski mir. To usodo je delila z nekoliko sto drugimi toulonskimi prebivalci, ki so pripadali vjajim slojem. Bili so to odvetniki ali mornariški častniki. Pisma je moral pisati nekdo, ki je dobro poznal vse prizadete, ki je n. pr. vedel, da je ta in ta fregatni kapitan razburljiv in ljubosumen človek, ki mu je lahko vzbuditi sum, da ga njegova žena vara; da je sodnikova žena za nekaj let starejša od svojega moža in si bo dala dopovedati, da lazi njen mož za mlajšo žensko; da bodo tudi najvestnejša častnika gledali z nezaupanjem in da bo začel v sramotnem zasliševanju, če bodo prejeli o njem vesti, da se shaja tajno z nekim italijanskim agentom in mu za drag denar prodaja vojaške skrivnosti.

Pisma s takšno vsebino so res dosegla svoj perfidni namen. Ljudje so se začeli sovražit, družine so se razdvajale, prijatelji ni zaupal prijatelju, dva častnika sta se po prejemu anonimnega pisma spopadla na javnem prostoru in so ju teden dni pozneje kazensko prestestili.

Najhujše pa sta bila zadeta odvetnik Septier in njegova žena. Septier je ležal tisti čas s srčno boleznijo v postelji in so mu zdravnik zapovedali, naj se čuva vsakega razburjenja. Lahko si mislimo učinke podlih, nepodpisanih pisem, ki jih je začel prejemati in so blatila čast njegove žene. Prva pisma so zbudila samo njegovo ogorčenje proti umazanemu obrekovalcu, polagoma pa se je začel vanj seliti dvom in ko so dospeli vrstice, ki so natanko pripovedovale, kako zahaja žena v razudano družbo in se udeležuje nesramnih orgij, dočim mu laže, da je bila pri tej in tej prijateljski družini, so se začeli mučni prepriji, ki so se končali s tem, da je Septier umrl nekega dne zadet od kapi.

Njegova vdova je ostavila Toulon, a prej si je prisegla, da bo izgrebla zločinskega obrekovalca iz njegovega skrritega kota in ga postavila na sramotni oder. Izvršila je sklop z bistroumnostjo, ki bi delala čast vaškemu detektivu.

Praden je odšla, se je oglašila pri svojih znanich in jih prosila, naj ji čim pogosteje pišejo o vsem, kar bi se dogajalo v mestu. Prejela je res na tucate pisem, ki jih je skrbno razvrščala in — primerjala z anonimnimi pisni, katere je bil prejemal njen pokojni mož. In tako je kmalu opazila, da je pisava nepodpisanih sramotnik za čudo podobna pisavi pisem, ki jih je prejemale sedaj od neke svoje prijateljice, hčere visokega mornariškega častnika. S to "prijateljico," gđc. Poullotovo, ki je bila v ostalem histerična zarjavela devica, je navezala intimnejšo korespondenco, postavila ji je razne pasti in kmalu se je njen sum zgostil v gotovost. Tedaj je zbrala svoj material in ga poslala s primerno ovadbo državnemu pravdniku.

Možje s sodnije so bili apočetka v veliki zadregi, ker ni tako lahko zgrabiti človeka iz ene najstarejših in nejuglednejših družin v mestu. A po drugi strani tudi ni bilo dobro, da bi pustili neovirano zastrupljati življenje sto in sto poštenih ljudi. Končno so jo le pozvali na odgovor. Obtoženka se je branila ogorčeno z vsemi štirimi, toda v kleščah indicij in dokazov se je morala končno zrušiti. Izvedenci grafologi so dokazali z vso točnostjo, da je njena prava in pisava anonimnih pisem ista.

Med mnogimi pričami se je oglašil neki častnik, ki je povedal, kako ji je nekdo pripovedoval o neki orgiji, ki jo je doživel v Rusiji. O tem je v vsem mestu govoril samo njej. A iz nekega pisma, ki ga je bil prejel pokojni Septier, je bilo spoznati, da mu je natančni popis te orgije poslal anonimus dan pozneje, samo da jo je postavil na toulonska tla in v njeno arhivsko go. Septierovo. Ni bilo torej nobenega dvoma, da sta podli anonimnik in stara devica Poullotova ena in ista oseba.

In potem se je zgodilo nekaj, kar se dogaja običajno samo na francoskih sodiščih, ki so znana po svoji "kulanci" nasproti grešnikom vseh vrst. Na razpravo so morali privedati Poullotovo nekoliko ur pred določenim časom, ker drugače bi jo razdražena množica linčala. Sodišče pa jo je obsodilo — pogojno na šest mesecev. Velika demonstracija pred sodnim poslopjem in nekoliko razbitih šip je bil odgovor razjarjenega ljudstva.

Hitler — židovskega rodu

Senzacionalne trditve avstrijskega lista

Ze nekaj časa sem so se pojavljale po listih vesti, ki so postavljale v dvom arijsko poreklo najbolj vnetega pobornika za "čisto arijsko raso" in najhujšega neprijatelja židovstva, nemškega državnega kancelarja Hitlerja.

Pred nedavnim amo poročali, da je neki poljski žid, po imenu Hitler, vložil prošnjo, naj mu spremeni ta priimek, češ da ga zaradi njega zaamehujejo njegovi soplemenjaki. Potem so listi ugotavljali, da je ime Hitler precej pogosto za pripadnike židovskega plemena ne samo na Poljskem, temveč tudi drugod.

Nemški listi so takšne vesti preprosto ignorirali — kaj so hoteli drugega? A sedaj bodo morali vendarle povedati kakšno, kajti ljudje, ki jim je na tem, da postavijo vso čisto rasiistično in antisemitško tendenco nemškega narodno socialističnega gibanja na tisto smešno podlagi, ki jo še davno zaslužili, so rili v to zadevo dalje in so svetu postregli pravkar s senzacijo, kakršne svet še ni doživel. Vodja nemških antisemitških atremiljev, "Führer" Hitler je... žid!

To zadnjo senzacijo je spravilo na dan glasilo avstrijskih helmwehrovcov "Oesterreichsches Abendblatt", ki je prišlo stvar od prave strani. Poslalo je svojega posebnega poročevalca v Hitlerjev rojstni kraj Braunau, da pogleda v tamošnje matrike, in pa z istim namenom v Polno na Moravskem, kjer živijo številni člani židovske versake občine, ki nosijo ime Hitler.

Koliko političnih jetnikov je v Nemčiji

K temu vprašanju, ki je zbudilo, kakor znano, te dni nekaj hude debate med svetovnim časopisjem in nemško vlado, poročata tudi predsedstvo nemške socialistične emigracije v Pragi, da je neresnica, da je samo 18.000 političnih jetnikov, kakor jih navaja pruski tiskovni urad.

Zapori in kaznilnice so v Nemčiji prenapolnjene, in sicer tako, da ne najdejo politični jetniki niti poštene prilike za spanje. Zaprti so tudi v mnogih vojašnicah narodno-socialističnih nepadalnih oddelkov. Največ političnih jetnikov pa je v kakšnih 40 koncentracijskih taboriščih. Samo v treh kaznilnicah in dveh policijskih zaporih v Berlinu je bilo v začetku tega meseca 5000 oseb zaprtih zaradi svojega političnega prepričanja.

Iz takšnih številk pa sledi, da mora biti na Pruskem več nego 12.000 teh nesrečnikov, ki jih navaja pruski tiskovni urad. A čeprav bi to število za Prusijo soglašalo z resnico, je nemogoče, da bi jih bilo v vsej Nemčiji samo 18.000. Saj se je saški notranji minister Frick še pred nekaj dnevi širokoustil, da je dal na Saškem zaprti dvakrat toliko oseb kakor v dosti večji Pruski. Tedaj bi bilo političnih jetnikov samo na Saškem 24.000. Po cenitvi omenjenega predsedstva je v vsej Nemčiji zaradi svojega političnega prepričanja zaprtih najmanj 53.000 oseb.

RUDARSKA STAVKA KONČANA S POSREDOVANJEM ROOSEVELTA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Brownsville, Pa. — Po intervenciji federalne vlade je tu zavladal mir, toda simpatične stavke rudarjev so se pojavile, oziroma so se pripravljale tudi v sosednih okrajih, namreč v Washington, Allegheny, Westmoreland in Cambria, in število stavarjev bi bilo narastlo na 70.000.

Po dogovoru med rudarsko unijo in governerjem Pinchotom skrbj 2000 rudarjev z milico vred za mir v okraju Fayette. V Uniontownu sta bila aretirana dva privatna stražnika, Frickove kompanije, ki sta obtožena, da sta ustrelila stavkarja Louisa Podorskega.

Hitler odslovil konzula v Chicagu

Chicago. — Tukajšnji nemški generalni konzul dr. Hugo F. Simon je bil zadnji teden odslovljen od Hitlerjeve vlade. Konzul se je najbrže zameril Hitlerju, ker ni izposloval, da bi bila na paviljonu ameriško-nemških organizacij na svetovni razstavi razobešana zastava z znakom svastike. Iz Berlina tudi poročajo, da bo Hitler odslovil vse diplomate v inozemstvu, ki se bili nastavljeni za časa prejšnjih republičanskih režimov.

Trockij tajni, da je dosegel spravo s Stalinom

Paris, 8. avg. — Leon Trockij je večeraj informiral časopisje, da so vesti o njegovi spravi s sovjetsko vlado neresnične. Njegov sestanek z Litvinom v Royatu, Francija, je še vedno misterij.

Čikanska razstava: Narodni belgijski ples v belgijskem paviljonu "Belgijska van."

Tone Selškar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

In ta njen mož jo bo morda vsak hip terjat za vse, kar je njegovega!

Prizadevala si je na vse mogoče načine, da bi prehodila to cesto ob prepadu, ne da bi zdrknila nizdol v globočino.

On pa zdaj, v bližini svoje žene z razpaljenimi mislimi, razvnet od vina in družine, pa vendar omahljiv — ni nič več mislil na vse tisto, kar ga je prej tiščalo.

— Ana, je dejal nemirno, kako si čudna! — Saj ni res, Justin, je dejala ona. Preveč sem vsa iznenadena. Ti, ki te toliko mesecev nisem videla, si tu.

Justin bi rad sedel poleg nje na postelji. Skrivni obraz, ki je bil v njem, pa je gledal vanj in ga potiskal nazaj. Zopet je, v svesti si nemoči zavojevanja, segel po pismu. Nič več ni hotel dvomiti v Ano, toda želel si jo je in tako je dobil oporo s pismom, s katerim je zasenčil svojo vest in si zakril z njim pogled, da bi bil bolj močan.

— Bog ve, kdo je pisal pismo? je dejal nalašč zamišljeno in se napravil otožnega, kakor da ga kljuje dvom. Ali mi ga vrneš?

— Nimam ga več, je dejala kolikor moč giasno in trdno. Sežgala sem ga!

— Sežgala? jo je vprašal prevzet. Tega ne bi smela storiti. Vsekakor hočem izslediti pisca.

— Ali ti je toliko do tega? ga je vprašala in pazila, da ne bi izdala z naglasom skrbi, ki je bila v tem vprašanju.

— Pomisli vendar, je dejal, to niso majhne stvari. Kako bi bilo tebi, če bi kdo o meni napisal kaj taknega?

— Anonimnemu pismu ne bi nikoli verjela. Ti pa omahuješ in dvomiš!

— Tvoje vedenje me vznemirja. Poglej: tu sem jaz in ti si tam... Kakor bi ne bila mož in žena.

— Strlo me je. To me je zelo potrló!

— Kaj vendar? se je začudil.

— Tvoje omahovanje. Če bi me resnično ljubil, niti za sekundo ne bi podvomil!

— Toda pomisli, pismo in vse...

— Če dvomiš, me ne ljubiš!

— Moj bog, je zajecal Justin, saj mi tega dvoma ne moreš odvzeti, če si tako hladna in tako proč od mene.

Močan sunek vetra je odprl okno, ki je podrlo svečo, da je padla na tla in ugasnila. V temi, ko ni bilo mogoče razločiti obraza, se je Ana dvignila in je bila pripravljena na vse. V nji se je odrgalo pol življenja. Ko se ga je dotaknila s prstom, je dejala tiho:

— Tu sem, Justin.

Čula je njegove stopinje in obtipala njegovo bližino.

Toda kakor človek, ki se je podal v tok samih nevarnosti, je hotela za ceno vsega svojega tveganja pogledati v dno njegove duše, ali ni kljub temu le še kje skrit kosček kakršnegakoli dvoma in nezaupanja.

Rahlo ga je odrinila od sebe in zajecala:

— Dvomiš! Kako me moreš uveriti, da ne verjameš pismu?

Justin je drhtel od njene bližine.

Objel jo je in kriknil:

— Prisezam, Ana!

Dvignil jo je k sebi in tu je postala žena, kakor predpisuje zakon.

Drugi dan po Joštovi poroki, ki je bil hkrati zadnji dan Justinovega dopusta, sta stala oba prijatelja v vinogradu pred hramom in gledala v dolino na vas, skozi katero se je vila bela cesta. Grozdje je dozorelo, vsak čas bo trgatev. Na brajdi, razpeljani po zidu hrama, so viseli veliki grozdi kraljevine, onstran zidu so se šibile trte črnine; vsepovsod je bila trta bogato obrodila.

Vojna pa je krenila v četrto leto. Cesar Franc Jožef je umrl.

Srbija je okupirana; v Franciji se bijejo krvavi boji, kakršnih ne pozna zgodovina; avstrijska vojska prodira v Rusijo; nemške podmornice potaplja ameriške ladje; zepelini bombardirajo London; dalekosežni topovi streljajo v Pariz; tirolski hribi so v plamenih; italijanski aeroplani brne nad Ljubljano; nekaj milijonov je že vojnih žrtev; lakota stiska ljudstva.

— Tako gre počasi, pravi Jošt, vse h koncu. Ljudstvo je naveličano vojne do grla, preklinja jo in polagoma prodira vanje sovraštvo do vseh, ki so jo zakrivilili.

— Da, ališal sem tvojega soseda. Ne morem se dovolj načuditi: Še pred kratkim je bil naš kmet vdan Avstriji, zdaj pa je kar na lepem proti vojni, kljub temu, da se mu v primeri z meščanom ne godi slabo.

— To ne, toda kaj pomaga dobra kmetija, če ji daleč proč umirajo gospodarji in sinovi? Kaj ti koristi, če se vrneš razbit in slep kakor, recimo, Slapšakov iz Sentjurija?

— Govore o nekakšni jugoslovanski državi?

— Da, to tudi hočemo! Narod smo, kakor so Nemci, le da smo manjši po številu. Zahtevamo zase svojo zemljo in svoj jezik. To je pravica vsakega naroda! To zahtevajo tudi Čehi in Hrvatje!

— Potem pojde Avstrija rakom žvižgati!

— Saj to je tisto! Nič lepšega si ne želim nego to. Govore o nekakšni zvezni državi, ki bi jo vladali Habsburžani. Nekateri naši ljudje si ne morejo predstavljati Slovencev brez teh vladarjev. Jaz vidim v njih le tujce, ki se rede na naših koži. Ljudska vlada, ljudska oblast!

Justin se je zamislil v zmešnjavo teh novih pojmov in idej, ki jih tam, v etapi, ni ališal, toda v jedro vsega tega ni hotel pronikniti. Ni ga zanimalo. Zdjaj, ko se je pomiril s samim seboj in z ženo, kakor si je mislil, se ga je lotevalo vnovič hrepenenje po mirnem življenju, po svoji trgovini.

Denar, ki si ga je nabral v etapi, je bil kakor betonski podzidek, na katerega bo postavil stavbo svojega bodočega življenja.

Konec vojne!

Tega, tega si je želel, potem pa naj bo kar koli že!

Ni si mogel razlagati Jošta, kmeta, da se žene za takšne stvari, ko je po njegovih mislih pač vseeno, kako in kje živi kmet.

Zemljo bo oral, če je v Avstriji ali če je v Sloveniji, kakor bo on trgoval...

— Požvižgan se na to! je dejal. Sit sem vseh teh pomenkov. Govoriva rajši o koncu vojne! To je zame poglavitno!

Jošt ga je pogledal; nemalo je bilo v tem pogledu razočaranja, ko je dejal:

(Dalje prihodnjik.)

Mihail Zoščenko: V KINU

Ne grajam gledališča, ne jezim se nanj. Toda kino je vendar le boljše. To dvoje se sploh ne da primerjati. Že to, da je kino udobnejše od gledališča. Recimo: ni se vam treba slačiti — koliko drobna prihranite tu! Ni ti briti se človeku ni treba — v temi nihče ne vidi, da si kosmat.

Samo s tem vstopom v dvorano je križ v kinu. Lahko vas do smrti zmečkajo. Drugače je pa vse dobro. In kaj vse človek vidi!

Za god moje žene sva šla skupaj v kino gledat novo dramo. Kupila sva vstopnici in čakala v veži. Ljudi se je kar trio. Vse se je prerivalo in gnetlo pred vrati. Slednjic so se vrata v dvorano odprla in gospodična na pragu je zaklicala:

— Izvolite, kar naprej, prosim!

Prvi hip še ni bilo tako strašno. Ko smo se pa prerinili do vrat, je naenkrat nastal nekakšen klopič. Prednji niso mogli naprej, zadnji so pa na vso moč pritiskali na nje.

Kar me je stisnilo in odneslo na desno, mojo ženo pa na levo. Obrčal sem se in zviždal, da bi prišel do nje, pa je bil ves moj trud zaman. In naenkrat so me potisnili k samim vratom, da so mi kar rebra zaškripala; mislil sem že, da bom vrzel vrata s tečajev.

— Ljudje božji! — sem zaklical obupano, — počasi, počasi! Saj utegnemo polomiti vrata.

Toda to ni nič pomagalo. Da bo nesreča še večja, je pritisnil od zadaj name nekakšen vojak; sunil sem ga z nogo, kolikor sem jo mogel iztrgati iz klešč gneče, pa je še bolj pritisnil v moj hrbet. Tako so me stiskali od sprejda in od zadaj, naenkrat so me pa dvignili kvišku; hotel sem si z glavo priboriti pot naprej, pa ni šlo. Kar sem opazil, da se ne bom mogel ločiti od teh vrazilih vrat. Hlače so se mi bile nekje zataknille, z žepom sem se bil ujel za kljuko in obvisel na nji.

— Ljudje božji! — sem zaklical... — pomagajte!... Tu visi človek na kljuki, vi se pa za še ne zmenite ne zanj.

Vse zaman. Še smejejo se mi, tepci naumni, in kriče name:

— Pa se snemite s kljuke, prijatelj, če ste obviseli na nji. Oni zadnji so tudi hoteli priti do vrat.

Toda kako naj se snamem, ko pa visim v zraku, od vseh strani atisnjen, a rok nimam prostih? Že čutim in slišim, kako blago mojih nesrečnih hlače potuša in se trga.

— Počakajte no malo, strele božje! — sem zaklical na ves glas. — Saj vidite, da visim tu na kljuki; naj me no kdo sname! Ob hlače bom, če se me ne usmilite!

Toda nihče me ni poslušal, nikogar ni zanimal moj kočljivi položaj.

— Gospodična, — sem se obrnil ves iz sebe na biljeterko na pragu, — pomagajte mi no malo, saj me bodo še slekli iz hlače.

Toda gospodična se v gneči še samsa ne more ganiti, vsa pos-

nela je že sirota, težko sope, brez moči je proti tolikemu valu. Moje hlače jo v tako obupnem položaju še najmanj zanimajo.

Čez nekaj časa sem se pa vendarle malo razgibal. Med vrati je postalo svobodnejše in tudi sam sem svobodnejše dihnil. Naenkrat se mi je zadelo, da je kljuka kar sama nekam popustila. Stal sem zopet na tleh. Pogledam, kaj je s hlačami... še se me drže... Teda pa vidim, o, groza!... Ena hlačnica od žepa do kolena je razparana na dve polovici... To je storila ta vrazilja kljuka! Napravim nekaj korakov, razparana hlačnica vihra liki jadrnica.

Z veliko težavo sem našel še mesto, srečno sem našel tudi ženo. Tja k orkestru sva se morala stisniti. In še hvala bogu, da so takoj ugasnili luči in da se je začela predstava. Toda z ženo nisva imela pravega razumevanja za dramo, ki se je razvijala pred nama na filmskem platnu...

V temi sva ogledovala moje težko ranjene hlače, ki sem jih z ženi pomočjo spenjal. K sreči je imela žena s seboj dve varnostni igli, a dobrodušna dama, sedeča kraj nje, je našla v svoji obleki in mi dala štiri. Poleg tega sem pa našel med odmorom na tleh še kosček motvoza. Prišel mi je zelo prav.

Tako smo razparano hlačnico za silo speli in zvezali. Drugi polovici drame bi bila z ženo že lahko posvetila dolžno pozornost, toda predno sva se malo vživela v razpoloženje, je bila predstava končana. No, potem sva jo

pa mahnila naravnost domov. Kam pa naj bi jo mahnil v takih hlačah?

Moje edine hlače še zdaj nosijo strašne sledove tistega dramatičnega dogodka v kinu. Prosim vas, do novih hlače nas eden ne pride tako lahko.

Toda kaj pomaga vse to! Navzlic temu ne dovolim zabavljati na kino. Ne krajam gledališča. Toda vendar je le kino — ne, to dvoje se sploh ne da primerjati!

W. Szaniawski: ZA SLUŽBICO

Onega dne me je zaneslo slučajno k starim znancem, zakoncem Mieczynskim.

In takoj sem opazil, da nisem prišel o pravem času. Oba sta bila nekam molčča, malo nervozna. Mieczynski je bil že dolgo brez službe, pridno je iskal kaj primerne, toda zdaj so časi slabi, službe se ne valjajo po cestah.

Spregovorili smo besedo, dve, potem sem pa kar brž segel po klobuku.

— Kaj že greš? — je vprašal Mieczynski in po glasu sem spoznal, da se mu je odvalil kamen od arca.

— Da, komisijo imam še in pa pozno je že, saj vidiš.

— No, ne bomo vas zadrževali, boste že oprostili. Danes pričakujemo gosta, — se je oglasila gospa Mieczynska s skrivnostnim nasmehom.

— Kaj poveste! Koga pa, če smem vprašati? — sem vprašal kar tako iz vpludnosti.

— Veš, to je diskretna zadeva, — je brž odgovoril Mieczynski sam. — Upam, da dobim prav kmalu dobro službo... Pričakujemo imenitnega gospoda z dobrimi zvezami. Obljubil mi je, da jo skoraj gotovo dobim. Baš danes se bova pomenila o tem. No vidiš in tako moramo biti pripravljeni. Saj veš dostojno ga je treba sprejeti.

Po teh besedah je Mieczynski odprl vrata v jedilnico: namizje je bila pripravljena zakuska. Velik krožnik z narezkom, losos, celo kavijar in cela baterija steklenic... kar jezik me je zasrbel ob pogledu na tolike dobrote.

— No, prijatelj, vidim da si se razkoračil daleč preko svojega žepa.

— Da, res je, založil sem se, drugače ni šlo. Toda kaj hočemo, če ni, vojska ne vzame. Treba je dostojno sprejeti in počastiti človeka, ki ti hoče preskrbeti službo. To ti je imeniten gospod!

— Od vsega srca ti želim, da bi šlo vse gladko, — sem dejal in urno odšel.

Sele večerj sem srečal Mieczynskega na ulici.

— No, kako je s tvojo službo? Si jo že dobil? In kje?

— Malo zavlekla in zamotala se je ta zadeva. Tisti gospod, veš, ki smo ga takrat pričakovali, je ukrenil vse potrebno, pa je moral žal za nekaj časa odpotovati iz Varšave. Toda ta čas je bil pri nas že njegov svak, tudi zelo dober človek. Povabil sem ga na večerjo in o vsem sva se pomenila...

— Aha, gotovo si tudi njega siljajno pogostil.

— Seveda, drugače ne gre... Ti ljudje imajo zveze, njihove roke sežejo daleč.

— In vendar glede tvoje službe ni še nič gotovega?

— Kaj hočemo! Zaenkrat še nič. Toda baš jutri pride k nam na čaj neak tistega gospoda, ki mi je obljudil službo. To je baje zelo spreten dečko in tudi on ima dobre zveze... Ta bo zadevo z mojo službo definitivno uredil.

— Seveda bo treba tudi njega dostojno pogostiti, mar ne?

— To se razume! Drugače ne gre. Saj veš, kako in kaj je s tako gospodo. Apropos! Ali bi mi ne mogel posoditi vsaj 20 ali 25 zlotov? Saj veš, pogostitev mnogo stane, jaz sem pa na koncu ne samo z denarjem, temveč tudi s kreditom.

Mieczynskega imam rad. Pošteno sem torej razdelil z njim svojo gotovino. Za svečano pogostitev tistega nečaka bo menda za silo že zadostovalo. Toda srce me je pri tem bolelo, ker sem že vnaprej vedel, da bo ta denar naložen na zelo nezanesljivo hipoteko.

Toda kako dopovedati to staremu prijatelju Mieczynskemu?

Zemlja za 10 milijonov ljudi Iz Avstralije poročajo, da stoji tik pred realizacijo ogromen načrt za naselitev evropskih emigrantov v avstralskem ozemlju. Avstralska vlada je namreč sklenila, da je pripravljena odpreti v severni Avstraliji velika ozemlja za naselitev. Organizacijo naseljevanja je vlada poverila dvema zasebnima družbama, ki sta dobili koncesijo na dobo sto let.

Ozemlje, ki ga nameravajo naseliti, obsega pol milijona četvornih kilometrov in je torej veliko kakor Anglija. V teh krajih živi sedaj jedva 4000 belokožcev in 2000 domačinov. Avstralska vlada zahteva od koncesionarnih družb samo to, da se drže načela "bele Avstralije", t. j. poselitve za kolonizacijo namenjenega ozemlja z belo raso. Družbi, ki bosta izvrševali kolonizacijo, sta si že zagisurili podporo angleškega kapitala, ki jima je obljudil zaenkrat 200.000 funtov. Ena družba ima v zakupu kolonizacijo v okolju zaliva Carpenterie, druga v okolju reke Viktorije. Družbi uživa

vata posebne carinske pogodnosti. Ni dvoma, da pri tem ogromno zaslužijo na ozemlju, ki čaka pridno prostora za deset milijonov ljudi.

V JUGOSLAVIJSKI PARIS 11. AVG.—9. SEPT. 29. SEPT. ILE DE FRANCE 19. AVG.—5. SEPT. CHAMPLAIN 24. AVG.—20. SEPT. French...

ROSE SVETE V BLAGI SPOMIN OB OBLETNICI SMRTI nam drage in ljubljene hčerke oziroma sestre ki nas je tako nenadoma zapustila dne 5. avgusta 1932 v cvet. dobi 18 let, valed avtomobilske nesreče.

TISKARNA S.N.P. v tiskarsko obrt spadajoča Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenekem, hrlovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA Po sklopu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta... S.N.P.J. PRINTE 2657-59 So. Lawndale Avenue